

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»**

Кафедра педагогічних технологій початкової освіти

ВІЩУКАЄВА К. М.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ,
ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СПЕЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА З ОСНОВАМИ ІНКЛЮЗИВНОЇ
ОСВІТИ»**

**Для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
ІІІ року навчання спеціальності 231 «Соціальна робота»**

УДК: 376.1:378.147.88

*Рекомендовано до друку вченою радою Університету Ушинського
(протокол № 9 від 27 лютого 2025 р.)*

Рецензенти:

Хлівнюк Т.П. – кандидат політичних наук, доцент, завідувачка кафедри соціальної роботи Одеського національного університету імені І.І. Мечникова;

Паскаль О.В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогічних технологій початкової освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Віщукаєва К.М.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Спеціальна педагогіка з основа інклюзивної освіти» [для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 231 «Соціальна робота»]. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 65 с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з обов'язкової навчальної дисципліни «Спеціальна педагогіка з основами інклюзивної освіти» містять зміст самостійної роботи здобувачів; питання для самоперевірки, тестові завдання, питання до екзамену, приблизну тематику індивідуального навчально-дослідного завдання.

ЗМІСТ

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СПЕЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА З ОСНОВАМИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ».....	4
РОЗДІЛ 1.	
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	8
РОЗДІЛ 2.	
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ.....	25
РОЗДІЛ 3.	
КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	38
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	63

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СПЕЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА З ОСНОВАМИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ»

У Національній доктрині розвитку сучасної освіти в Україні вказується на переорієнтацію свідомості суспільства, створення рівних можливостей для дітей та молоді у здобутті якісної освіти, а також на створення інклюзивно-ресурсних центрів. У зв'язку з цим виникає потреба в підготовки фахівців соціономічної сфери, які будуть здійснювати свою професійну діяльність з урахуванням принципів поваги, володіти навичками роботи з дітьми з порушеннями психофізіологічного розвитку та надавати їхнім батькам відповідні освітні та соціальні послуги.

Мета навчальної дисципліни – сформувати у здобувачів систему знань з спеціальної педагогіки; забезпечити розуміння особливостей розвитку, навчання і виховання дітей з психофізіологічними особливостями; сформувати базові вміння та навички щодо здійснення професійних функцій у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами та їхніми батьками.

Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Спеціальна педагогіка з основами інклюзивної освіти» здобувачі мають опанувати знання з таких навчальних дисциплін, як «Соціальна педагогіка», «Соціальний супровід клієнта», «Соціалізація особистості», «Теорія і практика соціальної роботи».

Очікувані програмні результати:

ПРН 02. Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних питань.

ПРН 04. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.

ПРН 06. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.

ПРН 11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

ПРН 14. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.

ПРН 17. Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів.

ПРН 19. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.

ПРН 20. Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв'язання.

ПРН 21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

ПРН 22. Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

ПРН 23. Конструювати процес та результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки

Очікувані результати навчання дисципліни

Здобувач вищої освіти знає:

- теоретичні основи спеціальної педагогіки і інклюзивної освіти;
- сучасні соціально-педагогічні практики з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку;

- специфіку інклюзивно-ресурсних центрів для дітей з особливими потребами.

Здобувач вищої освіти **вміє:**

- застосовувати методи науково-педагогічних досліджень, пов'язаних з освітньою інклюзією у практичній діяльності;
- інтегрувати в професійну діяльність соціально-педагогічні технології для розв'язання проблем розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку;
- здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язання професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами;
- використовувати стратегію індивідуального та колективного представництва інтересів клієнта у професійній діяльності;
- демонструвати уміння креативно розв'язувати проблеми та приймати інноваційні рішення у сфері спеціального та інклюзивного навчання;
- працювати з навчальною та науковою літературою за фахом та інших суміжних дисциплін.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної

ЗК 15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні компетентності:

СК 3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

СК 4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.

СК 7. Здатність до співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

СК 9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.

СК 10. Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.

СК 13. Здатність до розробки та реалізації соціальних проектів і програм.

СК 16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.

СК 18. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.

СК 20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

Міждисциплінарні зв'язки: «Організація соціально-педагогічного тренінгу», «Менеджмент соціальної роботи».

Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Спеціальна педагогіка» здобувачі мають опанувати знання з таких навчальних дисциплін, як «Соціальна педагогіка», «Соціальний супровід клієнта», «Соціалізація особистості», «Теорія і практика соціальної роботи».

РОЗДІЛ 1.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми Форма заняття	Кількість годин	
Змістовий модуль I. Загальні основи спеціальної педагогіки			
1	Спеціальна педагогіка як наука	4	
2	Історія становлення і розвитку національної системи спеціальної освіти	2	
3	Види порушень психофізичного розвитку та їх причини	2	
Змістовий модуль II. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку			
4	Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями мовлення	2	
5	Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями розумового (інтелектуального) розвитку	4	
6	Особливості розвитку та навчання дітей із сенсорними порушеннями	2	
7	Зміст корекційної навчально-виховної роботи дітей при ДЦП	2	
8	Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями спілкування та поведінки (РДА)	2	
Змістовий модуль III. Особливості освітньої роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку(ООП)			
9	Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні	4	
10	Соціалізація дитини з особливими потребами: індивідуальний підхід та етапи соціалізації	6	
11	Характеристика мережи закладів освіти та особливості організації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами	8	
12	Технології спеціальної педагогіки та адаптації освітнього середовища	4	
13	Зміст та завдання професійної діяльності соціального педагога у сфері інклюзивного навчання	2	

Змістовий модуль IV. Інклюзивна освіта як інструмент реалізації базбар'єрності та соціальної інклюзії			
14	Роль інклюзивної освіти в створенні рівних можливостей для всіх громадян	2	
15	Інклюзивна освіта та безбар'єрний простір	2	
16	Розвиток комунікаційних навичок та емпатії в інклюзивній освіті та безбар'єрності	2	
Разом		50	

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

№ теми	Назва теми Форма заняття	Кількість годин
5 семестр		
1.	<i>Семінар</i> «Спеціальна педагогіка як наука»	2
1.	<i>Семінар</i> «Понятійно-категоріальний апарат спеціальної педагогіки»	2
2.	<i>Семінар-практикум</i> «Історія становлення і розвитку національної системи спеціальної освіти»	2
3.	<i>Семінар-практикум</i> «Види порушень психофізичного розвитку та їх причини»	2
4.	<i>Семінар-практикум</i> «Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями мовлення»	2
5.	<i>Семінар-практикум</i> «Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями розумового (інтелектуального) розвитку»	4
6.	<i>Семінар-практикум</i> «Особливості розвитку та навчання дітей із сенсорними порушеннями»	2
7.	<i>Семінар-практикум</i> «Зміст корекційної навчально-виховної роботи дітей при ДЦП»	2
8.	<i>Семінар-практикум</i> «Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями спілкування та поведінки (РДА)»	2
6 семестр		
9.	<i>Семінар-практикум</i> «Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні»	2
9.	<i>Семінар</i> «Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024-2026 роки»	2
10.	<i>Семінар-практикум</i> «Соціалізація дитини з особливими потребами: індивідуальний підхід та етапи соціалізації»	4

10.	<i>Тренінг «Психологічне здоров'я батьків як запорука успішного розвитку дитини»</i>	2
11.	<i>Семінар «Характеристика мережи закладів освіти для дітей з особливими освітніми потребами»</i>	2
11.	<i>Семінар-практикум «Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища»</i>	2
11.	<i>Семінар-практикум «Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими потребами»</i>	2
11.	<i>Вирішення практичних завдань «Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами»</i>	2
12.	<i>Семінар «Технології спеціальної педагогіки та адаптації освітнього середовища»</i>	2
12.	<i>Дискусія «Сучасні інноваційні освітні технології, форми та методи роботи в інклюзивному освітньому закладі»</i>	2
13.	<i>Вирішення практичних завдань «Зміст і завдання професійної діяльності соціального педагога у сфері інклюзивного навчання»</i>	2
14.	<i>Семінар «Роль інклюзивної освіти в створенні рівних можливостей для всіх громадян»</i>	2
15.	<i>Семінар «Інклюзивна освіта та безбар'єрний простір»</i>	2
16.	<i>Семінар-практикум «Розвиток комунікаційних навичок та емпатії в інклюзивній освіті та безбар'єрності»</i>	2
Разом		50

ПЛАНИ ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовний модуль І. Теоретичні основи спеціальної педагогіки

Практичне заняття 1. Семінар «Спеціальна педагогіка як наука»

Питання для обговорення

1. Схарактеризуйте спеціальну педагогіку як науку. Означте її мету та завдання.
2. Схарактеризуйте об'єкт, предмет і завдання спеціальної педагогіки.
3. Означте взаємозв'язок спеціальної педагогіки з іншими науками.
4. Схарактеризуйте принципи спеціальної педагогіки і психології.

Практичні завдання

Завдання 1. Визначте зв'язок спеціальної педагогіки з іншими науками та представте його у вигляді Кластеру.

Завдання 2. Складіть мінітаблицю з теми: «Галузі спеціальної педагогіки».

Завдання 3. Складіть термінологічний словник з категорій (понять) спеціальної педагогіки у сфері інклюзивного навчання (не менше 20 категорій/понять).

Практичне заняття 2. Семінар «Понятійно-категоріальний апарат спеціальної педагогіки»

Питання для обговорення.

1. У чому полягає сутність тенденції у розумінні суті порушень психофізичного розвитку дитини?
2. Чи є тотожними поняття «діти з порушеннями психофізичного розвитку» та «діти з особливими потребами»?

Практичне завдання

Завдання 1. Презентуйте кросворд з теми: «Сучасна спеціальна педагогіка».

Практичне заняття 3. Семінар-практикум «Історія становлення і розвитку національної системи спеціальної освіти»

Питання для обговорення.

1. Розкрийте періоди становлення системи спеціальної освіти (за періодизацією М.М. Малофєєва)
2. Схарактеризуйте етапи розвитку освіти дітей з особливими освітніми потребами за часів незалежності України (за періодизацією О.М. Таранченко).
3. Розкрийте соціокультурний контекст змін в освіті з особливими потребами в Україні.

Практичне завдання

Завдання 1. Складіть та заповніть таблицю «Етапи становлення системи спеціальної освіти» за схемою: назва, характеристика етапу, хронологічні межі.

Практичне заняття 4. Семінар-практикум «Види порушень психофізичного розвитку та їх причини»

Питання для обговорення

1. Означте «норми» та «аномалії» у психофізичному розвитку особистості.
2. Схарактеризуйте екзогенні та ендогенні причини порушень психофізичного розвитку.
3. Наведіть класифікацію дітей за вадами психофізичного розвитку.
4. Розкрийте структуру дефекту, його первинні та вторинні ознаки.
5. Означте загальні та специфічні закономірності розвитку, навчання і виховання аномальних дітей.

Практичні завдання

Завдання 1. Складіть таблицю класифікації дітей з вадами психофізичного розвитку (категорія порушення; первинний дефект; вторинний дефект; супутні порушення).

Завдання 2. Розробіть пам'ятку з теми: «Врахування загальних та специфічних закономірностей розвитку, навчання та виховання аномальних дітей».

Завдання 3. Обґрунтуйте необхідність знань про дітей з порушеннями психофізичного розвитку для педагогічних працівників загальноосвітньої школи.

Змістовий модуль II. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку

Практичне заняття 5. Семінар-практикум «Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями мовлення»

Питання для обговорення

1. Означте психолого-педагогічну характеристику дітей з порушеннями мовлення.
2. Схарактеризуйте складові навчання і виховання дітей з порушеннями мовлення.
3. Розкрийте особливості роботи вчителя з дітьми, що потребують логопедичної допомоги, в умовах загальноосвітніх шкіл.

Практичні завдання

Завдання 1. Розробить таблицю з теми: «Класифікація дітей з порушенням мовлення».

Завдання 2. Розробить методичні рекомендації з організації навчальної діяльності для дітей з порушенням мовлення.

Завдання 3. Надайте корекційно-розвивальні вправи для розвитку мовлення у дітей.

Завдання 4. Відповідаючи на запитання: «Якими повинні бути умови виховання у сім'ї, щоб не допустити порушень мовлення», напишіть есе.

Практичне заняття 6-7. Семінар-практикум «Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями розумового (інтелектуального) розвитку»

Питання для обговорення

1. Схарактеризуйте ступені інтелектуального порушення у дітей.
2. Означте особливості психічного розвитку дітей з порушенням інтелектуального розвитку.
3. Розкрийте клініко-педагогічну класифікацію дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

4. Наведіть приклади з організації навчання для школярів із затримкою інтелектуального розвитку.

Практичне завдання (робота в малих групах)

Завдання 1. Оберіть один з видів порушень розумового (інтелектуального) розвитку та виконайте наступні завдання: стисло визначити сутність порушення; розкрити його основні причини; визначити загальні напрями та шляхи корекційно-педагогічної роботи з дітьми цієї категорії; надати висновок щодо можливості гармонізації розвитку обраної категорії дітей. Після – презентувати іншим групам.

Практичне заняття 8. Семінар-практикум «Особливості розвитку та навчання дітей із сенсорними порушеннями»

Питання для обговорення

1. Означте загальну характеристику дітей з порушенням слуху.
2. Визначте особливості психічного розвитку дітей з порушеннями слуху.
3. Схарактеризуйте причини порушення слухового аналізатора.
4. Розкрийте загальну характеристику дітей з порушенням зору.
5. Схарактеризуйте особливості психічного розвитку дітей з порушенням зору.
6. Визначте причини порушення зорового аналізатора.

Практичне завдання (робота в малих групах)

Завдання 1. Кожна з груп обирає один з видів сенсорного порушення та виконують наступні завдання: стисло визначити сутність порушення; розкрити його основні причини; визначити загальні напрями та шляхи корекційно-педагогічної роботи з дітьми цієї категорії; надати висновок щодо можливості гармонізації розвитку обраної категорії дітей. Після – презентують іншим групам.

Практичне заняття 9. Семінар-практикум «Зміст корекційної навчально-виховної роботи з дітьми з ДЦП»

Питання для обговорення.

1. Схарактеризуйте види порушень опорно-рухового апарату.
2. Надайте загальну характеристику дитячого церебрального паралічу.
3. Схарактеризуйте структуру рухового дефекту з ДЦП.
4. Означте мовні порушення з ДЦП.
5. Розкрийте зміст корекційної роботи з ДЦП.

Практичне завдання (робота в малих групах)

Завдання 1. Кожна з груп виконує наступні завдання: стисло визначити сутність порушення; розкрити його основні причини; визначити загальні напрями та шляхи корекційно-педагогічної роботи з дітьми цієї категорії; надати висновок щодо можливості гармонізації розвитку обраної категорії дітей. Після – презентують іншим групам.

Практичне заняття 10. Семінар-практикум «Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями спілкування та поведінки (РДА)»

Питання для обговорення

1. Означте синдром раннього дитячого аутизму (РДА) та причини його виникнення.
2. Схарактеризуйте психолого-педагогічні складові з характеристики дітей з РДА.
3. Визначте загальну характеристику дітей з порушеннями поведінки.
4. Розкрийте зміст основних синдромів відхилення в дітей і підлітків.

Практичні завдання

1. Складіть порівняльний аналіз понять «аутизм» та «аутистичні риси особистості».
2. Випишіть основні клініко-психолого-педагогічні характеристики аутизму.

3. Напишіть есе, відповідаючи на запитання: як аутизм впливає на мовний розвиток дитини? у чому специфіка роботи соціального педагога з аутистами?

Змістовий модуль III. Особливості освітньої роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку (ООП)

Практичне заняття 11. Семінар-практикум «Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні»

Питання для обговорення

1. Наведіть базові міжнародні договори у сфері прав людини.
2. Схарактеризуйте нормативно-правові акти нашої держави, які були ухвалені за останні десять років.
3. Схарактеризуйте документи «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» (від 15 вересня 2021 р., №957), «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти» (редакція від 1 січня 2022 р.).

Практичні завдання

Завдання 1. Здійсніть порівняльну характеристику міжнародного та національного законодавства у сфері інклюзивної освіти. Результати подайте у вигляді таблиці.

Завдання 2. Відокремить нормативний документ, який, на Вашу думку, можна вважати основою запровадження інклюзивної освіти в Україні.

Практичне заняття 12. Семінар «Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024-2026 роки».

Питання для обговорення

1. Проаналізуйте основні цілі та завдання стратегії. Які зміни вона передбачає в системі освіти України?

2. Порівняйте цю стратегію з іншими державними документами, що стосуються інклюзивної освіти. Які спільні риси та відмінності ви помітили?

3. Оцініть, наскільки реалістичними є цілі стратегії з урахуванням сучасних умов в Україні.

Практичні завдання

1. Розробіть власні ініціативи, які могли б сприяти реалізації стратегії.
2. Проаналізуйте операційний план заходів на 2024-2026 роки та визначте які заходи, на вашу думку, є найбільш важливими для досягнення цілей стратегії?

Практичне заняття 13-14. Семінар-практикум «Соціалізація дитини з особливими потребами: індивідуальний підхід та етапи соціалізації».

Питання для обговорення

1. У чому відмінність між поняттями «соціалізація дитини», «розвиток особистості», «виховання», «освіта».
2. Якою є роль сім'ї у соціалізації дитини з особливими освітніми потребами.
3. Назвіть психологічні етапи, які проходить сім'я у сприйняття дитини з ООП?
4. Які існують соціально-психологічні умови соціалізації дитини у закладі освіти?

Практичні завдання

1. Складіть список громадських організацій, соціальних фондів, активних у сфері захисту прав людей з інвалідністю з характеристикою їх діяльності.
2. Уявіть себе соціальним педагогом загальноосвітнього закладу. До класу була зарахована дитина з ООП. Розробіть план першої зустрічі з батьками цієї дитини.

3. Розробіть план-конспект позакласного заходу з метою соціалізації дітей з особливими освітніми потребами. Якому етапу соціалізації відповідає запропонований план-конспект позакласного заходу.

Практичне заняття 15. Тренінг «Психологічне здоров'я батьків як запорука успішного розвитку дитини»

Практичне завдання

Завдання 1. Проведіть тренінгові вправи на привернення уваги до внутрішнього стану оточення; на підвищення самооцінки; на підвищення взаємопідтримка та взаємодопомога учасникам.

Прогнозовані результати: сформувати вміння та навички роботи з батьками особливих дітей щодо збереження та зміцнення їхнього психологічного здоров'я.

Практичне заняття 16. Семінар «Характеристика мережи закладів освіти для дітей з особливими освітніми потребами»

Питання для обговорення

1. Назвіть типи закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами.
2. У чому полягає відмінність між спеціальною школою та навчально-реабілітаційним центром?
3. Якими є роль і функції інклюзивно-ресурсного центру в забезпеченні психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.

Практичні завдання

1. Проаналізуйте модель партнерських відносин між закладом загальної середньої освіти та іншими закладами й установами з метою організації інклюзивної освіти.
2. Визначте кількість закладів спеціальної освіти та закладів з інклюзивним навчанням впродовж останніх десяти років в Одеській області.

Практичне заняття 17. Семінар-практикум «Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища»

Питання для обговорення

1. Означте місце універсального дизайну у сфері освіти та розкрийте його принципи.
2. Схарактеризуйте особливості застосування універсального дизайну в інклюзивному освітньому середовищі.
3. Наведіть приклади «архітектурної доступності» та «розумного пристосування».
4. Схарактеризуйте інклюзивне освітнє середовище (просторово-фізичне) для дітей з ООП молодшого шкільного віку.

Практичне завдання

Завдання 1. Розробіть рекомендації щодо організації просторово-інклюзивного освітнього середовища для дітей з особливостями психофізичного розвитку.

Практичне заняття 18. Семінар-практикум «Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП»

Питання для обговорення

1. Розкрийте завдання та функції команди психолого-педагогічного супроводу.
2. Означте склад команди психолого-педагогічного супроводу.
3. Схарактеризуйте особливості організації роботи команди психолого-педагогічного супроводу.

Практичні завдання (робота у малих групах)

Завдання 1. Кожна з груп розробляє: склад команди з психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами; професійні функції кожного фахівця команди з психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами. Після – кожна з груп презентує зазначене.

Завдання 2. Кожна з груп складає план-графік етапного впровадження інклюзивного середовища у заклад середньої освіти, які обов'язково передбачають: заходи для педагогічного колективу; заходи для учнів усіх класів; заходи для батьків; заходи для майбутніх класних керівників. Результати оформлюють у вигляді таблиці та презентують іншим групам.

Практичне заняття 19. *Вирішення практичних завдань «Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП»*

Питання для обговорення

1. Схарактеризуйте індивідуальну програму розвитку дитини з ООП.
2. Означте алгоритм розробки індивідуальної програми розвитку дитини з ООП.
3. Схарактеризуйте моніторинг індивідуальної програми розвитку дитини з ООП.
4. Означте відмінності індивідуального навчального плану та програму розвитку дитини з ООП.

Практичне завдання

Завдання 1. Оберіть один з типів психічного порушення та розробить індивідуальну програму розвитку для дитини молодшого шкільного віку з ООП.

Практичне заняття 20. *Семінар «Технології спеціальної педагогіки та адаптації освітнього середовища»*

Питання для обговорення

1. Які приклади технологій подолання навчальних і поведінкових труднощів Ви можете назвати?
2. Наведіть приклади технологій адаптації освітнього середовища.

Практичне завдання

Завдання 1. Розробіть загальні рекомендації щодо навчання і розвитку дітей з порушеннями психофізіологічного розвитку (категорія за вибором студента).

Практичне заняття 21. Дискусія «Сучасні інноваційні освітні технології, форми та методи роботи в інклюзивному освітньому закладі»

Питання для обговорення

1. Які соціально-педагогічні технології на вашу думку впливають на успішність діяльності інклюзивного освітнього закладу.
2. Які форми і методи роботи на вашу думку ефективно впливають на освітньо-виховний процес інклюзивного освітнього закладу.

Практичне завдання

Завдання 1. Запропонуйте свої технології для навчання осіб з особливими освітніми потребами та розкрити особливості їх застосування.

Завдання 2. Зробіть порівняльний аналіз інноваційних технологій для роботи з дітьми з порушеннями психофізіологічного розвитку.

Практичне заняття 22. Вирішення практичних завдань «Зміст і завдання професійної діяльності соціального педагога у сфері інклюзивного навчання»

Питання для обговорення

1. Розкрийте зміст професійної діяльності соціального педагога у сфері інклюзивного навчання.
2. Розкрийте завдання професійної діяльності соціального педагога у сфері інклюзивного навчання.

Практичні завдання

Завдання 1. У формі есе обґрунтуйте значення професії соціального педагога у суспільстві.

Завдання 2. Складіть таблицю з описом функцій соціального педагога та соціального працівника в спеціальних та інклюзивних закладах.

Завдання 3. Розробіть кейс-завдання щодо консультування педагогічних працівників та батьків дітей з особливими освітніми потребами.

Змістовий модуль IV. Інклюзивна освіта як інструмент реалізації базбар'єрності та соціальної інклюзії

Практичне заняття 23. Семінар «Роль інклюзивної освіти в створенні рівних можливостей для всіх громадян»

Питання для обговорення

1. Які конкретні навички та знання повинні мати соціальні працівники та соціальні педагоги для успішної роботи з дітьми з різними потребами у сфері освіти?
2. Як враховувати індивідуальні потреби та особливості кожного учня у розробці та впровадженні інклюзивних програм?
3. Які можливі труднощі та виклики виникають під час розробки та впровадження інклюзивних програм у навчальних закладах, та як їх можна подолати?
4. Яка роль державних інституцій у забезпеченні доступу до якісної освіти для всіх дітей, включаючи дітей з особливими потребами?
5. Як можна забезпечити позитивну атмосферу в навчальних закладах, щоб створити сприятливе середовище для інклюзивної освіти та взаєморозуміння між учнями з різними потребами?
6. Якими можуть бути перспективи розвитку інклюзивної освіти в Україні та світі, та які кроки слід зробити для їх здійснення?
7. Які інноваційні підходи до інклюзивної освіти можна запровадити у навчальних закладах для поліпшення якості навчання та включення всіх учнів?
8. Як важливо залучення громадських організацій та батьківського співтовариства у реалізацію інклюзивної освіти, та як це може вплинути на її успішність та ефективність?

Практичне завдання

1. Розробіть план заходів для сприяння позитивній атмосфері в навчальному закладі та підтримки взаєморозуміння між учнями з різними потребами.
2. Проведіть опитування серед батьків та учнів з метою визначення рівня задоволеності інклюзивною освітою та можливостей для дітей з різними потребами.

Практичне заняття 24. Семінар «Інклюзивна освіта та безбар'єрний простір»

Питання для обговорення

1. Як інклюзивна освіта сприяє усуненню архітектурних, комунікаційних та соціокультурних бар'єрів у суспільстві?
2. Які конкретні кроки можна представити для того, щоб забезпечити безперешкодний доступ до освітніх закладів та програм для всіх громадян?
3. Як інклюзивна освіта може сприяти соціальній інтеграції осіб з різними потребами та сприяти створенню безбар'єрного суспільства?
4. Які можливості мають особи з різними потребами у доступі до освіти в безбар'єрному просторі та як це впливає на їхні можливості та самореалізацію?

Практичне завдання

1. Складіть інструкцію для педагогів щодо використання інклюзивних методик у навчальному процесі та співпраці з учнями з різними потребами.
2. Розробіть перелік переваг інклюзивної освіти для учнів, батьків та суспільства, а також її зв'язок з безбар'єрним простором.

Практичне заняття 25. Семінар-практикум «Розвиток комунікаційних навичок та емпатії в інклюзивній освіті та безбар'єрності»

Питання для обговорення

1. Як ви розумієте поняття «емпатія» та як вона важлива у взаємодії з учнями з особливими потребами в інклюзивному навчальному середовищі?

2. Які стратегії можна використовувати для сприяння емпатії та взаєморозумінню між учнями, вчителями та іншими працівниками навчального закладу?

3. Які труднощі можуть виникнути при спробі виявити емпатію та взаєморозуміння в інклюзивному навчальному середовищі, і як їх можна подолати?

4. Які кроки можна зробити для покращення співпраці та взаєморозуміння між вчителями, учнями та батьками в інклюзивному навчальному закладі?

5. Як виявлення емпатії та взаєморозуміння може сприяти покращенню психосоціального стану учнів з різними потребами та сприяти їхньому успіху в навчанні?

Практичне завдання

1. Розробіть список вправ, які сприяють розвитку емпатії у вчителів, учнів та інших працівників навчального закладу. Обговоріть, як ці вправи можна використовувати в повсякденній практиці.

2. Запропонуйте вирішити конкретну ситуацію зі шкільного життя, де необхідно виявити емпатію та взаєморозуміння. Обговоріть можливі шляхи вирішення проблеми та його вплив на створення позитивного середовища.

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

РОЗПОДІЛ ГОДИН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Назва теми	Кількість годин	Форма контролю
	Денна	
5 семестр		
Спеціальна педагогіка як наука	10	Індивідуальна групова спів- бесіда, усне опиту- вання, перевірка практич- них завдань, залік
Історія становлення і розвитку національної системи спеціальної освіти	8	
Види порушень психофізичного розвитку та їх причини.	8	
Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями мовлення	8	
Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями розумового (інтелектуального) розвитку	8	
Особливості розвитку та навчання дітей із сенсорними порушеннями	8	
Зміст корекційної навчально-виховної роботи дітей при ДЦП	8	
Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями спілкування та поведінки (РДА)	8	
6 семестр		
Нормативне-правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні	10	Індивідуальна групова спів- бесіда, усне опиту- вання, перевірка практич- них завдань, екзамен
Соціалізація дитини з особливими потребами: індивідуальний підхід та етапи соціалізації	10	
Характеристика мережи закладів освіти та особливості організації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами	10	
Технології спеціальної педагогіки та адаптації освітнього середовища	10	
Зміст та завдання професійної діяльності соціального педагога у сфері інклюзивного навчання	10	

Роль інклюзивної освіти в створенні рівних можливостей для всіх громадян	8
Інклюзивна освіта та безбар'єрний простір	8
Розвиток комунікаційних навичок та емпатії в інклюзивній освіті та безбар'єрності	8
Разом	140

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ

Змістовний модуль І. Теоретичні основи спеціальної педагогіки

Тема 1. Спеціальна педагогіка як наука.

1. Об'єкт, предмет і завдання спеціальної педагогіки.
2. Взаємозв'язок спеціальної педагогіки з іншими науками.
3. Понятійно-категоріальний апарат спеціальної педагогіки.
4. Перспективи розвитку корекційної педагогіки в Україні.

Тема 2. Історія становлення і розвитку національної системи спеціальної освіти

1. Періоди становлення системи спеціальної освіти (за періодизацією М.М. Малофєєва).
2. Етапи розвитку освіти дітей з особливими освітніми потребами за часів незалежності України (за періодизацією О.М. Таранченко).
3. Соціокультурний контекст змін в освіті з особливими потребами в Україні.

Тема 3. Види порушень психофізичного розвитку та їх причини.

1. Розуміння норми та аномалії у психофізичному розвитку особистості.
2. Екзогенні та ендогенні причини порушень психофізичного розвитку.
3. Класифікація дітей із вадами психофізичного розвитку.
4. Структура дефекту, його первинні та вторинні ознаки.

5. Загальні та специфічні закономірності розвитку, навчання і виховання аномальних дітей.

Змістовий модуль II. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку

Тема 4. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями мовлення

1. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями мовлення.
2. Навчання і виховання дітей з порушеннями мовлення.
3. Основні види логопедичної допомоги дітям, які мають мовленнєві порушення.
4. Особливості роботи педагогів з дітьми, що потребують логопедичної допомоги, в умовах загальноосвітніх шкіл.

Тема 5. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями розумового (інтелектуального) розвитку

1. Характеристика ступенів інтелектуального порушення у дітей.
2. Особливості психічного розвитку дітей з порушенням інтелектуального розвитку.
3. Клініко-педагогічна класифікація дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
4. Організація і зміст навчання школярів із затримкою інтелектуального розвитку.

Тема 6. Особливості розвитку та навчання дітей із сенсорними порушеннями.

1. Загальна характеристика дітей з порушенням слуху.
2. Особливості психічного розвитку дітей з порушеннями слуху.
Причини порушення слухового аналізатора.

3. Педагогічні системи спеціальної освіти осіб з порушеннями слуху.
4. Загальна характеристика дітей з порушенням зору.
5. Особливості психічного розвитку дітей з порушенням зору.
Причини порушення зорового аналізатора.
6. Навчання дітей з недоліками зору та слуху у школі.
7. Профорієнтація, професійна освіта і трудова діяльність сліпих і слабозорих.

Тема 7. Зміст корекційної навчально-виховної роботи дітей при ДЦП

1. Види і причини порушень опорно-рухового апарату.
2. Загальна характеристика дітей з дитячими церебральними паралічами (ДЦП). Структура рухового дефекту при ДЦП.
3. Зміст корекційної роботи при ДЦП.

Тема 8. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями спілкування та поведінки (РДА)

1. Поняття про синдром раннього дитячого аутизму (РДА) та причини його виникнення.
2. Психолого-педагогічна характеристика дітей з РДА.
3. Загальна характеристика дітей з порушеннями поведінки.
4. Основні синдроми відхилення в дітей і підлітків.

Змістовий модуль III. Особливості освітньої роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку (ООП)

Тема 9. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні

1. Основні міжнародні договори у сфері прав людини.
2. Характеристика нормативно-правових актів, які були ухвалені за останні десять років.

3. Характеристика документа «Порядок організації інклюзивного навчання дітей з особливими потребами у загальноосвітніх закладах».
4. Ознайомитися зі змістом «Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024-2026 роки».

Тема 10. Соціалізація дитини з особливими потребами: індивідуальний підхід та етапи соціалізації.

1. Сутність поняття «соціалізація дитини».
2. Роль сім'ї у соціалізації дитини з особливими потребами.
3. Психолого-педагогічні умови соціалізації дитини з особливими потребами у закладах освіти.
4. Соціально-економічні умови успішної соціалізації дитини у соціумі.

Тема 11. Характеристика мережи закладів освіти для дітей з особливими освітніми потребами.

1. Характеристика мережи закладів для дітей з ОПП.
2. Універсальний дизайн у інклюзивного освітнього середовища.
3. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими потребами.
4. Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами.
5. Додаткові освітні послуги.

Тема 12. Технології спеціальної педагогіки та адаптації освітнього середовища.

1. Технології подолання навчальних і поведінкових труднощів.
2. Технології адаптації освітнього середовища.

Тема 13. Зміст і завдання професійної діяльності соціального педагога у сфері інклюзивного навчання.

1. Зміст професійної діяльності соціального педагога у сфері інклюзивного навчання.
2. Завдання професійної діяльності соціального педагога у сфері інклюзивного навчання.

Змістовий модуль IV. Інклюзивна освіта як інструмент реалізації базбар'єрності та соціальної інклюзії

Тема 14. Роль інклюзивної освіти в створенні рівних можливостей для всіх громадян

1. Специфіка підготовки соціальних працівників та соціальних педагогів для роботи з дітьми з різними потребами.
2. Розробка і впровадження інклюзивних програм та підходів у навчальних закладах.
3. Роль державних інституцій та організацій й реалізації політики інклюзивної освіти.

Тема 15. Інклюзивна освіта та безбар'єрний простір

1. Роль інклюзивної освіти у створенні безбар'єрного суспільства.
2. Взаємозв'язок між інклюзивною освітою та створенням безбар'єрного простору.
3. Переваги інклюзивної освіти для осіб з різними потребами.
4. Співпраця з партнерами для створення безбар'єрного освітнього середовища.

Тема 16. Розвиток комунікаційних навичок та емпатії в інклюзивній освіті та безбар'єрності.

1. Важливість розвитку комунікаційних навичок для взаємодії з учнями з різними потребами.

2. Практичні аспекти роботи з емпатією та взаєморозумінням в інклюзивному. середовищі.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ

Змістовний модуль I. Теоретичні основи спеціальної педагогіки

Тема 1. Спеціальна педагогіка як наука

1. Надайте стислий реферативний огляд з теми: «Спеціальна педагогіка як наука».
2. Розробіть кросворд з теми: «Сучасна спеціальна педагогіка».

Тема 2. Історія становлення і розвитку національної системи спеціальної освіти

1. Розробіть питання (1-15) для брейн-рингу з теми «Історія становлення і розвитку національної системи спеціальної освіти».
2. Розробіть кластер з теми «Інклюзивна освіта в Україні».

Тема 3. Види порушень психофізичного розвитку та їх причини.

1. Розробіть кейс та алгоритм його вирішення з метою визначення фахівцем із соціальної роботи/соціальним педагогом порушення психофізичного розвитку у дитини.
2. Розробіть тренінгове заняття для фахівців із соціальної роботи та соціальних педагогів на тему: «Психофізичний розвиток дитини».

Змістовий модуль II. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку

Тема 4. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями мовлення

1. Розробіть кейс та алгоритм його вирішення з метою визначення фахівцем із соціальної роботи/соціальним педагогом порушення мовлення у дитини.

2. Розробіть тренінгову навчальну програму для фахівців із соціальної роботи та соціальних педагогів на тему: «Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями мовлення».

Тема 5. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями розумового (інтелектуального) розвитку

1. Розробіть кейс та алгоритм його вирішення з метою визначення фахівцем із соціальної роботи/соціальним педагогом порушення розумового (інтелектуального) розвитку у дитини.

2. Розробіть тренінгову навчальну програму для фахівців із соціальної роботи та соціальних педагогів на тему: «Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями розумового (інтелектуального) розвитку».

Тема 6. Особливості розвитку та навчання дітей із сенсорними порушеннями.

1. Розробіть кейс та алгоритм його вирішення з метою визначення фахівцем із соціальної роботи/соціальним педагогом сенсорного порушення у дитини.

2. Розробіть тренінгову навчальну програму для фахівців із соціальної роботи та соціальних педагогів на тему: «Психолого-педагогічна характеристика дітей з сенсорними порушеннями».

Тема 7. *Зміст корекційної навчально-виховної роботи з дітьми з ДЦП*

1. Розробіть кейс та алгоритм його вирішення з метою визначення фахівцем із соціальної роботи/соціальним педагогом змісту корекційної навчально-виховної роботи з дітьми з ДЦП.

2. Розробіть тренінгову навчальну програму для фахівців із соціальної роботи та соціальних педагогів на тему: «Навчально-виховна робота з дітьми з ДЦП».

Тема 8. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями спілкування та поведінки (РДА).

1. Розробіть методичні вказівки для вчителів, які працюють з дітьми з порушенням спілкування та поведінки.

2. Розробіть тренінгову навчальну програму для фахівців із соціальної роботи та соціальних педагогів на тему: «Психолого-педагогічна діяльність та її особливості».

Змістовий модуль III. Особливості освітньої роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку (ООП)

Тема 9. Нормативне-правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні

1. Надайте стислий реферативний огляд Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» (від 15 вересня 2021 р., № 957).

2. Надайте стислий реферативний огляд Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти» (від 10 квітня 2019 р., № 530).

3. Надайте стислий реферативний огляд «Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024-2026 роки».

Тема 10. Соціалізація дитини з особливими потребами: індивідуальний підхід та етапи соціалізації.

1. Напишіть есе на тему «Роль сім'ї у соціалізації дитини з особливими потребами».

2. Розробіть кросворд з теми: «Інститут соціалізації осіб з ООП».

Тема 11. Характеристика мережи закладів освіти та особливості організації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами.

1. Проаналізуйте модель партнерських відносин між закладом загальної середньої освіти та іншими закладами й установами з метою організації інклюзивної освіти.

2. Визначте кількість закладів спеціальної освіти та закладів з інклюзивним навчанням впродовж останніх десяти років в Одеській області.

Тема 12. Технології спеціальної педагогіки та адаптації освітнього середовища.

1. Надайте порівняльний аналіз сучасних технологій подолання навчальних і поведінкових труднощів у роботі з дітьми з ОПП.

2. Надайте стислий реферативний огляд «Інклюзивне освітнє середовище».

Тема 13. Зміст і завдання професійної діяльності соціального педагога у сфері інклюзивного навчання.

1. Розробіть кейс та алгоритм його вирішення з метою визначення фахівцем із соціальної роботи/соціальним педагогом порушення психофізичного розвитку у дитини.

2. Розробіть рольову навчальну гру для фахівців із соціальної роботи та соціальних педагогів з теми: «Соціальний супровід дітей з ООП».

Змістовий модуль IV. Інклюзивна освіта як інструмент реалізації базбар'єрності та соціальної інклюзії

Тема 14. Роль інклюзивної освіти в створенні рівних можливостей для всіх громадян

1. Розробіть план заходів для сприяння позитивній атмосфері в навчальному закладі та підтримки взаєморозуміння між учнями з різними потребами.

2. Проведіть опитування серед батьків та учнів з метою визначення рівня задоволеності інклюзивною освітою та можливостей для дітей з різними потребами.

Тема 15. Інклюзивна освіта та безбар'єрний простір

1. Складіть інструкцію для педагогів щодо використання інклюзивних методик у навчальному процесі та співпраці з учнями з різними потребами.

2. Розробіть перелік переваг інклюзивної освіти для учнів, батьків та суспільства, а також її зв'язок з безбар'єрним простором.

Тема 16. Розвиток комунікаційних навичок та емпатії в інклюзивній освіті та безбар'єрності

1. Розробіть список вправ, які сприяють розвитку емпатії у вчителів, учнів та інших працівників навчального закладу. Обговоріть, як ці вправи можна використовувати в повсякденній практиці.

2. Запропонуйте вирішити конкретну ситуацію зі шкільного життя, де необхідно виявити емпатію та взаєморозуміння. Обговоріть можливі шляхи вирішення проблеми та його вплив на створення позитивного середовища

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальна робота передбачає підготовку тез навчальної доповіді на електронному і паперовому носіях, виступити на семінарському занятті

ПРИБЛИЗНА ТЕМАТИКА ДОПОВІДІ (ЗА ВИБОРОМ)

1. Становлення та розвиток спеціальної педагогіки як науки
2. Актуальні проблеми спеціальної педагогіки
3. Навчання і виховання дітей з відхиленнями у розвитку і поведінці у різних країнах світу (на вибір).
4. Причини виникнення порушень психофізичного розвитку
5. Особливості формування навчальних умінь у дітей з розладами спектру аутизму
6. Вплив інтелектуальних порушень на загальний розвиток дитини
7. Раннє виявлення і корекція порушень слуху у дітей дошкільного віку як передумова їхньої успішності у навчанні та життєдіяльності
8. Шкільна система корекційно-педагогічної допомоги як етап соціалізації формуючої особистості людини с обмеженими можливостями
9. Індивідуальний підхід у соціально-педагогічній корекції.
10. Медико-соціально-педагогічний патронаж

ПРИБЛИЗНА ТЕМАТИКА ЕСЕ (ЗА ВИБОРОМ)

1. Шляхи вдосконалення соціально-педагогічного супроводу дітей з порушеннями психофізіологічного розвитку.
2. Шляхи вдосконалення соціально-педагогічної підтримки батьків дітей з порушеннями психофізичного розвитку
3. Шляхи створення толерантного середовища в освітніх закладах для включення дітей з порушеннями психофізіологічного розвитку.
4. Значення професії соціального педагога у суспільстві.
5. Шляхи подолання десоціалізації батьків, які виховують дітей з порушеннями розумового (інтелектуального) розвитку

6. Шляхи створення навчально-розвивального середовища в освітніх закладах для включення дітей з порушеннями психофізіологічного розвитку.
7. Соціально-педагогічне консультування батьків учнів з порушеннями психофізіологічного розвитку.
8. Напрями за якими проводять комплексно психолого-педагогічне оцінювання розвитку дитини, мета кожного напрямку, які фахівці відповідають за кожний напрям.
9. Особливості професійної діяльності соціального педагога у сфері інклюзивного навчання.
10. Значення нормативно-правового забезпечення корекційно-реабілітаційної допомоги дітям з різними порушеннями психофізичного розвитку.
11. Розвиток комунікаційних навичок та емпатії в інклюзивній освіті та безбар'єрності.
12. Роль інклюзивної освіти в створенні рівних можливостей для всіх громадян.
13. Інклюзивна освіта та безбар'єрний простір.
14. Роль соціального працівника в створенні інклюзивного суспільства.

РОЗДІЛ 3.

КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ (ЗАЛІК) 5 семестр

Для навчальної дисципліни «Спеціальна педагогіка з основами інклюзивної освіти» навчальним планом передбачено підсумковий контроль у 5 семестрі формі заліку. Кількість балів, необхідних для заліку (не менше 60), студент отримує під час участі у практичних заняттях, виконання всіх видів самостійної роботи.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ (ЕКЗАМЕН) 6 семестр

Для навчальної дисципліни «Спеціальна педагогіка з основами інклюзивної освіти» за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі усного екзамену у 6 семестрі, відводиться балів. Здобувач вищої освіти може складати екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів не менше як 40. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а сумуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 A)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100

	балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань
Добре (82-89 B)	Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами, але припускається несуттєвих помилок. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною
Добре (74-81 C)	Здобувач володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Пояснює основні положення, дає правильні відповіді щодо сучасних соціально-педагогічних практик у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом
Задовільно (64-73 D)	Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників. Розуміє основні правила, морально-етичні, правові та соціально-психологічні аспекти роботи у сфері психолого-педагогічного супроводу
Задовільно (60-63 E)	Здобувач поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою навчальної дисципліни, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Знання щодо організації соціально-педагогічної роботи у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами несистемні, фрагментарні. Виконання практичних завдань, формалізоване: є відповідність алгоритму, виконує

	практичні завдання за підтримки з боку викладача зі значними труднощами; відсутнє глибоке розуміння логіки соціально-педагогічних процесів в організації психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише при виконанні нескладних практичних завдань. Здобувач допускається до повторного складання екзамену

**РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ЗА
РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ
(ЗАЛІК) за 5 семестр**

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота)			ІНДЗ	Разом
Теми	Бали		0-10	0-100
Змістовий модуль І				
Тема 1	0-12	0-34		
Тема 2	0-11			
Тема 3	0-11			
Змістовий модуль ІІ		0-56		
Тема 4.	0-11			
Тема 5.	0-12			
Тема 6.	0-11			
Тема 7.	0-11			
Тема 8.	0-11			
Всього:		0-90		

**РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ЗА
РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ
(ЕКЗАМЕН) за 6 семестр**

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота)			ІНДЗ	Екзамен	Сума
Тема	Бали				
Змістовий модуль III					
Тема 9.	0-8	0-46			
Тема 10.	0-8				

Тема 11.	0-11		0-10	0-20	0-100
Тема12.	0-11				
Тема 13.	0-8				
Змістовий модуль IV					
Тема 14.	8	0-24			
Тема 15.	8				
Тема 16.	8				
Всього:		0-70			

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

Тестові завдання, які можуть бути використані для проміжного і підсумкового контролю знань:

1. Об'єктом спеціальної педагогіки є...

а) освіта осіб з порушеннями психофізичного розвитку як соціокультурний, педагогічний феномен;

б) гармонізація їх життя та діяльності в соціумі в найвищих межах можливих досягнень;

в) усі відповіді вірні.

2. Яке із завдань не входить в систему завдань спеціальної педагогіки?

- а) вивчення педагогічних закономірностей розвитку особистості в умовах обмежених можливостей життєдіяльності;
- б) розробка наукових основ змісту освіти, організаційних умов спеціальної освіти;
- в) матеріальна допомога особам з обмеженими можливостями;
- г) розробка і реалізація програм профорієнтації, професійної підготовки, соціально-трудової адаптації осіб з обмеженою працездатністю.

3. Визначте галузь, яка не вивчається спеціальною педагогікою:

- а) сурдопедагогіка;
- б) логопедія;
- в) патопсихологія;
- г) тифлопедагогіка;
- д) немає правильної відповіді.

4. Визначте принцип спеціальної освіти, який ґрунтується на сучасному гуманістичному світогляді, що визнає право кожної людини, незалежно від її особливостей і обмежених можливостей життєдіяльності, бути включеним в освітній процес:

- а) принцип ранньої педагогічної допомоги;
- б) принцип розвитку мислення, мови і комунікації як засобів спеціальної освіти;
- в) принцип педагогічного оптимізму;
- г) принцип диференційованого та індивідуального підходу;
- д) немає правильної відповіді.

5. Кількість учнів у класі спеціальної школи не повинна перевищувати:

- а) 5 осіб;
- б) 10 осіб;
- в) 12 осіб;
- г) 15 осіб.

6. Наповнюваність інклюзивного класу має становити не більше...

- а) 10 учнів;

- б) 15 учнів;
- в) 20 учнів;
- г) 25 учнів.

7. Відтворіть ланцюжок структури психічного розвитку на прикладі глухої дитини: - первинний дефект – порушення слуху; - вторинний дефект -; - відхилення третього порядку

8. Який компонент не входить до структури аномального розвитку за Л. С. Виготським?

- а) первинний дефект (ядро);
- б) вторинні порушення;
- в) третинні порушення;
- г) супутні порушення.

9. Предметна норма – це:

- а) знання, уміння й дії, необхідні учневі для оволодіння даним предметним змістом програми (відображені в стандартах освіти);
- б) показники інтелектуального та особистісного розвитку школяра, які повинні сформуватися до кінця певного вікового етапу;
- в) проявляється в індивідуальних особливостях розвитку та саморозвитку дитини.

10. Корекційна педагогіка є самостійною галуззю у системі педагогічних наук. Так чи ні?

11. корекційної педагогіки – процес навчання й виховання дітей та підлітків з недоліками в розвитку та відхиленнями в поведінці, які зазнають тимчасових адаптаційних труднощів і складнощів у засвоєнні освітніх програм:

- а) концепція;
- б) модель;
- в) предмет.

12. Абілітація – це

- а) усунення відхилень;

- б) згладжування дефекту;
- в) формування і підтримка.

13. Корекція – це...

- а) процес пристосування людини до нового для неї середовища;
- б) заміщення або перебудова недорозвинених чи порушених психофізичних функцій організму;
- в) виправлення або послаблення недоліків психофізичного розвитку дітей;
- г) цілеспрямований процес передачі та засвоєння знань, умінь, навичок.

14. У розвитку системи спеціальної освіти в роки незалежності України вітчизняні науковці окреслюють ...

- а) 2 етапи;
- б) 3 етапи;
- в) 4 етапи;
- г) 5 етапів.

15. Реабілітація – це...

- а) виправлення окремих дефектів у дітей з обмеженими можливостями;
- б) первинне формування функцій і здібностей у дітей раннього віку з проблемами розвитку за рахунок створення спеціальних умов;
- в) застосування цілого комплексу заходів медичного, соціального, освітнього та професійного характеру з метою підготовки або перепідготовки індивідуума до найвищого рівня його функціональних здібностей;
- г) процес пристосування людини до нового для неї середовища.

16. Основним завданням інклюзивного навчання не є...

- а) здобуття дітьми з особливими освітніми потребами освіти відповідного рівня у середовищі здорових однолітків відповідно до Державного стандарту загальної середньої освіти;
- б) забезпечення різнобічного розвитку дітей, реалізація їх здібностей;
- в) освіта осіб з особливими освітніми потребами в спеціальних загальноосвітніх навчально-виховних закладах;

г) створення позитивного мікроклімату у загальноосвітньому навчальному закладі з інклюзивним навчанням, формування активного міжособистісного спілкування дітей з особливими освітніми потребами з іншими учнями;

17. Інтегроване навчання передбачає...

а) процес пристосування дитини до умов шкільного життя, до активної пізнавальної діяльності, засвоєння необхідних знань і умінь;

б) процес перебудови або заміщення порушених або недорозвинених психофізіологічних функцій організму;

в) процес включення дитини з відхиленням у розвитку і поведінці в нормальне соціальне середовище, суспільно корисну діяльність;

г) застосування знань і методів спеціальної педагогіки в масових освітніх установах.

18. Особа з обмеженими можливостями в стані здоров'я – це...

а) особа, яка нездатна частково або повністю виконувати певні дії, втратила працездатність остаточно чи на тривалий час;

б) особа, яка отримала певні травматичні ушкодження, які призводять до обмеження її життєдіяльності, та потребує соціального захисту;

в) особа зі стійким порушенням функцій організму, які є наслідком певних захворювань;

г) усі відповіді вірні.

19. Який з принципів спеціальної педагогіки передбачає, що навчання повинно відбуватися в інклюзивному середовищі?

а) принцип індивідуалізації;

б) принцип доступності;

в) принцип компенсації;

г) принцип інтеграції.

20. Який закон визначає права та обов'язки осіб з обмеженими можливостями в галузі освіти?

а) Закон України «Про освіту»;

- б) Закон України «Про соціальний захист інвалідів в Україні»;
- в) Закон України «Про спеціальну освіту»;
- г) Закон України «Про права людини з обмеженими можливостями в Україні»

21. До соціальних принципів корекційної педагогіки не належать ...

- а) принцип соціалізації;
- б) принцип діагностування;
- в) принцип інтеграції;
- г) принцип гуманізації.

22. Розрізняють такі групи причин виникнення порушень розвитку:

- а) вроджені і набуті;
- б) первинні і вторинні;
- в) спадкові і травматичні;
- г) генетичні і інфекційні.

23. До групи дітей із сенсорними порушеннями належать:

- а) особи з порушенням мовлення;
- б) особи з порушеннями слуху;
- в) особи з порушеннями інтелектуального розвитку;
- г) особи з порушеннями поведінки.

24. В основі концепції соціальної реабілітації осіб з обмеженими можливостями, поширеної в середині XX століття, лежить ідея...

- а) про соціальну корисність людини;
- б) про необхідність допомоги людині у відновленні здоров'я;
- в) про ізоляцію інвалідів від суспільства;
- г) інтегрованої освіти.

25. Корекційно-виховна робота це ...

- а) заміщення або перебудова порушених функцій організму;
- б) система комплексних заходів педагогічного впливу на особливості аномального розвитку;
- в) спеціальні вправи, що розвивають пізнавальні процеси.

26. У психолого-педагогічній характеристиці не відображають такі відомості про дитину:

- а) соціально-побутові умови в сім'ї;
- б) успішність;
- в) стан працездатності дитини;
- г) клінічний діагноз.

27. До закладів, які підпорядковані Міністерству праці та соціальної політики України не відносять:

- а) дитячі будинки та будинки-інтернати для дітей-інвалідів (імбецильність, ідіотія);
- б) реабілітаційні заклади;
- в) спеціальні дошкільні заклади.

28. Для навчання, виховання і соціальної адаптації дітей і підлітків зі складними, важкими порушеннями в розвитку, з супутніми захворюваннями, а також для надання їм комплексної допомоги створюються...

- а) реабілітаційні центри різних профілів;
- б) медико-психолого-педагогічні комісії;
- в) психологічна служба.

29. Врахування особливостей розвитку кожної дитини, індивідуальний педагогічний підхід, що виявляється в особливій організації корекційно-педагогічного процесу, застосуванні спеціальних методів і засобів навчання, компенсації і корекції; проведення корекційно-педагогічного процесу спеціальними педагогами і спеціальними психологами; надання медичних, психологічних і соціальних послуг це...

- а) Спеціальний освітній стандарт;
- б) Соціально-педагогічна діяльність в спеціальному освітньому закладі;
- в) Спеціальні освітні умови.

30. Що не входить у компетенцію інклюзивно-ресурсного центру?

- а) педагогічна діагностика;
- б) вибір спеціальних освітніх закладів;

- в) вибір лікувальних заходів;
- г) психологічне обстеження.

31. *На якій відстані сприймає розмовну мову дитина з III ступеню тугоухості?*

- а) менше 1 м;
- б) більше 1 м;
- в) розмовну мову не сприймає зовсім.

32. *Серед дітей з розладами слуху не виділяють:*

- а) глухих;
- б) дуже глухих;
- в) слабочуючих;
- г) пізнооглухлих.

33. *Серед видів патологій опорно-рухового апарату не виділяють:*

- а) захворювання нервової системи;
- б) розлад сформованих інтелектуальних і психічних функцій;
- в) вроджені патології ОРА;
- г) набуті захворювання та ушкодження ОРА

34. *Дитячий церебральний параліч – це...*

- а) стійке, явно виражене зниження пізнавальної діяльності, що виникло на основі органічного ураження центральної нервової системи;
- б) захворювання незрілого мозку, яке виникає під впливом різноманітних шкідливих факторів, що діють у період внутрішньоутробного розвитку, на момент народження і на першому році життя дитини;
- в) прояв незрілості психічних й психомоторних функцій у результаті сповільненого дозрівання морфофункціональних систем мозку;
- г) форма набутого слабоумства, недостатність пізнавальних функцій.

35. *Серед причин ДЦП за часом виникнення не виділяють:*

- а) вроджені;
- б) припологові;
- в) спадкові;

г) післяпологові

36. *Визначте найбільш поширеною формою мовленнєвої патології при ДЦП:*

а) дизартрія;

б) алалія;

в) дислалія;

г) ринолалія.

37. *В корекційній роботі з формування рухових функцій при ДЦП психотерапія спрямована на...*

а) нормалізацію м'язового тону, зменшення вимушених рухів, посилення активності компенсаторних процесів у нервовій системі;

б) керування нервовою системою з метою формування адаптивних функцій;

в) розвиток усіх сторін мовленнєвої діяльності дитини;

г) зменшення спастичності, покращення кровообігу в м'язах

38. *У дітей, які страждають на ДЦП, мають місце:*

а) рухові порушення;

б) мовленнєві порушення;

в) інтелектуальні порушення;

г) зорові порушення.

39. *До категорії глухих дітей відносять:*

а) дітей які втратили слух після того, як мовлення в них вже сформувалося;

б) дітей із частковою недостатністю слуху, що призводить до порушення мовленнєвого розвитку;

в) дітей, слух у яких пошкоджений так, що вони самостійно не можуть використати його для розвитку мовлення;

г) усі відповіді вірні.

40. *До категорії сліпих відносять дітей:*

а) у яких повністю відсутні нюхові відчуття;

- б) у яких повністю відсутні дотикові відчуття;
- в) у яких повністю відсутні зорові відчуття;
- г) у яких повністю відсутні тактильні відчуття.

41. *Наука про навчання і виховання осіб з порушеннями зору – це...*

- а) дефектологія;
- б) тифлопедагогіка;
- в) сурдопедагогіка.

42. *За ступенем порушення зору сліпі діти можуть поділятися на:*

- а) вроджених, набутих;
- б) загальних, основних,
- в) абсолютно сліпих, частково

43. *Через який період часу учень має робити перерви та спеціальні вправи для очей при наявних порушеннях зору?*

- а) 5-10 хв;
- б) 10-15 хв;
- в) 20-30 хв.

44. *До особливостей психічного розвитку дітей з порушенням зору не належать:*

- а) особливості уваги;
- б) особливості пам'яті;
- в) особливості розвитку мовлення;
- г) особливості сприйняття.

45. *Під розумовою відсталістю розуміють...*

- а) стійке відхилення у свідомості та поведінці дітей, яке обумовлене негативним впливом середовища й недоліками виховання;
- б) прояв незрілості психічних і психомоторних функцій у результаті сповільненого дозрівання морфофункціональних систем мозку під впливом різних несприятливих чинників;
- в) стійке, явно виражене зниження пізнавальної діяльності, що виникло на основі органічного ураження центральної нервової системи;

г) усі відповіді вірні.

46. Затримка психічного розвитку – це...

а) стійке відхилення у свідомості та поведінці дітей, яке обумовлене негативним впливом середовища й недоліками виховання;

б) прояв незрілості психічних і психомоторних функцій у результаті сповільненого дозрівання морфофункціональних систем мозку під впливом різних несприятливих чинників;

в) стійке, явно виражене зниження пізнавальної діяльності, що виникло на основі органічного ураження центральної нервової системи;

г) усі відповіді вірні.

47. Деменція – це...

а) форма психічної недорозвиненості, що виникла внаслідок ураження центральної нервової системи в пренатальний, натальний або постнатальний періоди;

б) стійке відхилення у свідомості та поведінці дітей, обумовлене негативним впливом середовища й недоліками виховання;

в) форма набутого слабоумства (після 3-х років), недостатність пізнавальних функцій;

г) усі відповіді є правильними.

48. До особливостей психічного розвитку дітей з порушенням інтелектуального розвитку не належать:

а) стійке порушення пізнавальної діяльності;

б) порушення емоційної сфери;

в) порушення рухової діяльності;

г) сповільнений темп та обсяг сприйняття.

49. До категорії дітей з мовленнєвими порушеннями належать:

а) діти, слух у яких пошкоджений так, що вони самостійно не можуть використати його для розвитку мовлення;

б) діти із частковою недостатністю слуху, що призводить до порушення мовленнєвого розвитку;

в) діти, у яких збережений слух, не порушений інтелект, але є значні мовленнєві порушення;

г) усі відповіді вірні.

50. Виділіть розлад усного мовлення:

а) дислексія;

б) дисграфія;

в) дизартрія.

51. ... педагогічна наука про порушення розвитку мови, їхнє подолання та попередження засобами спеціального навчання й виховання.

а) тифлопедагогіка;

б) сурдопедагогіка;

в) логопедія.

52. Стійке порушення читання називають

53. Стійкі порушення письма називають

54. Розлад мови в певній мірі негативно впливає на:

а) весь психічний розвиток дитини;

б) розумовий розвиток;

в) формування особистості дитини;

г) розвиток мислення.

55. Діти з розладами емоційно-вольової сфери характеризуються:

а) проявом незрілості психічних і психомоторних функцій у результаті сповільненого дозрівання морфофункціональних систем мозку;

б) стійким, явно вираженим зниженням пізнавальної діяльності, що виникло на основі органічного ураження центральної нервової системи;

в) захворювання незрілого мозку, яке виникло під впливом різноманітних шкідливих факторів;

г) порушення розвитку соціальної взаємодії.

56. Аутизм – це...

а) стійке відхилення у свідомості та поведінці дітей, яке обумовлене негативним впливом середовища й недоліками виховання;

б) стан психіки, що характеризується відходом від реальності та порушенням комунікативності;

в) форма набутого слабоумства, недостатність пізнавальних функцій;

г) усі відповіді вірні.

57. Для дітей з раннім дитячим аутизмом характерна є...

а) одноманітна, нецілеспрямована рухова активність;

б) підвищена чутливість до свого оточення;

в) велика варіативність розвитку мовлення;

г) усі відповіді вірні.

58. До рекомендацій психологів щодо допомоги аутичним дітям не входить:

а) встановлення емоційного контакту із аутичною дитиною;

б) побудова програми навчання з опорою на ті види діяльності, у яких дитина є успішною;

в) використання міміко-жестової мови в процесі корекційно-розвиваючої діяльності;

г) чергування видів діяльності з метою профілактики стомлення.

59. Діти з особливими освітніми потребами:

а) діти з особливостями психофізичного розвитку;

б) обдаровані діти;

в) діти із соціально вразливих груп (з дитячих будинків тощо);

г) усі відповіді вірні.

60. Інклюзивна освіта – це...

а) система освітніх послуг, яка базується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, що передбачає навчання в умовах закладу середньої освіти;

б) забезпечення ефективності навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку в закладі середньої освіти;

в) розширення участі всіх дітей, зокрема з особливостями психофізичного розвитку, в освітньому процесі;

г) усі відповіді вірні.

61. Інтеграція – це...

а) система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права здобувати її за місцем проживання;

б) зусилля, спрямовані на введення дітей з особливими освітніми потребами у регулярний освітній простір;

в) ідеологія, яка виключає будь-яку дискримінацію дітей, яка забезпечує однакове ставлення до всіх людей, але створює спеціальні умови для дітей з особливими потребами.

62. Вперше інклюзія була підтримана Всесвітньою декларацією прав людини у_____. і знаходить відображення у всіх міжнародних документах у сфері освіти.

а) 1933 році;

б) 1945 році;

в) 1948 році.

63. Прийом до освітніх установ осіб з обмеженими можливостями здійснюється відповідно до:

а) Закону України «Про освіту»;

б) Закону України «Про освіту осіб, які потребують корекції фізичного або розумового розвитку (спеціальну освіту)»;

в) Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та розумового розвитку;

г) усі відповіді вірні.

64. У спеціальних закладах середньої освіти для слабозорих дітей здійснюється?

а) психофізичний корекційний розвиток учнів;

б) зміцнення та можливе відновлення неповноцінного зору;

в) компенсація наслідків зорових порушень;

г) усі відповіді вірні.

65. Соціальна норма...

а) це правила, зразок діяльності або міра допустимої (дозволеної або обов'язкової) поведінки людей чи соціальних груп, що склалися в даному суспільстві;

б) показники інтелектуального та особистісного розвитку школяра, які повинні сформуватися до кінця певного вікового етапу;

в) проявляється в індивідуальних особливостях розвитку та саморозвитку дитини.

66. Після закінчення початкового навчання та в міру корекції дефектів розвитку діти із затримкою психічного розвитку можуть переводитися до:

а) реабілітаційних центрів;

б) спеціальних закладів освіти для дітей з особливостями інтелектуального розвитку;

в) навчання в умовах стаціонарної лікувальної установи;

г) школі-інтернаті.

67. Провідним принципом навчання в спеціальних закладах є:

а) принцип індивідуального підходу;

б) принцип доступності навчання;

в) принцип систематичності та послідовності;

г) принцип корекційної спрямованості навчання.

68. Соціальна реабілітація передбачає:

а) матеріальне забезпечення, правовий захист;

б) комплекс державних, суспільних заходів щодо повернення хворих та осіб з обмеженими можливостями до активного життя та праці;

в) відновлення соціальних функцій особистості, забезпечення культурних потреб, відпочинку;

г) усі відповіді вірні.

69. До основних принципів соціально-реабілітаційної діяльності належить:

а) принцип опори на провідну діяльність;

б) принцип розвитку особистості;

- в) принцип психологічної комфортності;
- г) принцип індивідуального підходу.

70. Назвіть причину виникнення затримки психічного розвитку (ЗПР) на основі соматогенного походження:

- а) пов'язано з несприятливими умовами виховання і середовища, які травмують дитину;
- б) емоційно-вольова сфера за своїм розвитком не встигає за загальним розвитком організму, складу діти схожі на дітей молодшого віку;
- в) пов'язано з хронічними захворюваннями, пороками серця, алергіями, що впливає на зниження загального і психічного тону;
- г) пов'язано з ураженням кори головного мозку.

71. Для навчання, виховання і соціальної адаптації дітей і підлітків зі складними, важкими порушеннями в розвитку, з супутніми захворюваннями, а також для надання їм комплексної допомоги створюються:

- а) реабілітаційні центри різних профілів;
- б) інклюзивно-ресурсні центри;
- в) психологічна служба;
- г) соціальні служби.

72. Спеціальні завдання спеціальних навчальних закладів, у яких знаходяться діти зі складними порушеннями, полягають у...

- а) формуванні пізнавальної й практичної діяльності дітей даної категорії;
- б) формуванні просторового орієнтування;
- в) включенні дітей та підлітків у соціально-побутове оточення;
- г) усі відповіді є правильними.

73. Сукупність різних типів закладів, які забезпечують відповідну освіту, виховання, корекційну роботу, соціальну допомогу дітям з вадами психофізичного розвитку – це...

- а) корекційна освіта;
- б) система корекційної освіти;

- в) соціальна реабілітація;
- г) система психофізичної корекції

74. Яка група є самою вразливою категорією дітей з відхиленнями в розвитку і вимагає більшого, ніж всі інші, об'єму комплексної реабілітаційної і соціально-педагогічної допомоги?

- а) діти з порушеннями слуху;
- б) діти з порушеннями зору;
- в) діти з порушеннями інтелекту;
- г) діти з порушеннями мови;
- д) діти з комплексними порушеннями розвитку.

75. Від чого, перш за все, залежить засвоєння різних рівнів освіти дітьми з особливими освітніми потребами? Виберіть правильну відповідь.

- а) від збереження інтелектуальних можливостей;
- б) від мотивації до навчальної діяльності;
- в) від вікових особливостей учнів.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ (5 семестр)

1. Схарактеризуйте спеціальну педагогіку як науку. Означте її мету та завдання.
2. Схарактеризуйте об'єкт, предмет і завдання спеціальної педагогіки.
3. Означте взаємозв'язок спеціальної педагогіки з іншими науками.
4. Схарактеризуйте основні методологічні принципи спеціальної педагогіки і психології.
5. У чому полягає сутність тенденції у розумінні суті порушень психофізичного розвитку дитини?
6. Чи є тотожними поняття «діти з порушеннями психофізичного розвитку» та «діти з особливими потребами»?
7. Розкрийте періоди становлення системи спеціальної освіти (за періодизацією М.М. Малофєєва)

8. 2.Схарактеризуйте етапи розвитку освіти дітей з особливими освітніми потребами за часів незалежності України.
9. Розкрийте соціокультурний контекст змін в освіті з особливими потребами в Україні.
10. Означте «норми» та «аномалії» у психофізичному розвитку особистості.
11. Схарактеризуйте екзогенні та ендогенні причини порушень психофізичного розвитку.
12. Наведіть класифікацію дітей за вадами психофізичного розвитку.
13. Розкрийте структуру дефекту, його первинні та вторинні ознаки.
14. Означте загальні та специфічні закономірності розвитку, навчання і виховання аномальних дітей.
15. Означте психолого-педагогічну характеристику дітей з порушеннями мовлення.
16. Схарактеризуйте складові навчання і виховання дітей з порушеннями мовлення.
17. Розкрийте особливості роботи вчителя з дітьми, що потребують логопедичної допомоги, в умовах загальноосвітніх шкіл.
18. Схарактеризуйте ступені інтелектуального порушення у дітей.
19. Означте особливості психічного розвитку дітей з порушенням інтелектуального розвитку.
20. Розкрийте клініко-педагогічну класифікацію дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
21. Наведіть приклади з організації навчання для школярів із затримкою інтелектуального розвитку.
22. Означте загальну характеристику дітей з порушенням слуху.
23. Визначте особливості психічного розвитку дітей з порушеннями слуху.
24. Схарактеризуйте причини порушення слухового аналізатора.
25. Розкрийте загальну характеристику дітей з порушенням зору.

26. Схарактеризуйте особливості психічного розвитку дітей з порушенням зору.
27. Визначте причини порушення зорового аналізатора.
28. Схарактеризуйте види порушень опорно-рухового апарату.
29. Надайте загальну характеристику дитячого церебрального паралічу.
30. Схарактеризуйте структуру рухового дефекту з ДЦП.
31. Означте мовні порушення з ДЦП.
32. Розкрийте зміст корекційної роботи з ДЦП.
33. Означте синдром раннього дитячого аутизму (РДА) та причини його виникнення.
34. Схарактеризуйте психолого-педагогічні складові з характеристики дітей з РДА.
35. Визначте загальну характеристику дітей з порушеннями поведінки.
36. Розкрийте зміст основних синдромів відхилення в дітей і підлітків.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ (6 семестр)

1. Наведіть базові міжнародні договори у сфері прав людини.
2. Схарактеризуйте нормативно-правові акти нашої держави, які були ухвалені за останні десять років.
3. Схарактеризуйте документи «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» (від 15 вересня 2021 р., №957), «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти» (редакція від 1 січня 2022 р.).
4. Проаналізуйте операційний план заходів на 2024-2026 роки та визначте які заходи, на вашу думку, є найбільш важливими для досягнення цілей стратегії.
5. У чому відмінність між поняттями «соціалізація дитини», «розвиток особистості», «виховання», «освіта».

6. Якою є роль сім'ї у соціалізації дитини з особливими освітніми потребами.
7. Назвіть психологічні етапи, які проходить сім'я у сприйняття дитини з ООП?
8. Які існують соціально-психологічні умови соціалізації дитини у закладі освіти?
9. Як ви гадаєте, яка поведінка краще підходить для досягнення успіху у житті, у спілкуванні, безпечніша для самої людини: агресивна, упевнена або невпевнена? Пояснить, чому ви так гадаєте?
10. Назвіть типи закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами.
11. У чому полягає відмінність між спеціальною школою та навчально-реабілітаційним центром?
12. Якими є роль і функції інклюзивно-ресурсного центру в забезпеченні психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.
13. Проаналізуйте модель партнерських відносин між закладом загальної середньої освіти та іншими закладами й установами з метою організації інклюзивної освіти.
14. Визначте кількість закладів спеціальної освіти та закладів з інклюзивним навчанням впродовж останніх десяти років в Одеській області.
15. Означте місце універсального дизайну у сфері освіти та розкрийте його принципи.
16. Схарактеризуйте особливості застосування універсального дизайну в інклюзивному освітньому середовищі.
17. Наведіть приклади «архітектурної доступності» та «розумного пристосування».
18. Схарактеризуйте інклюзивне освітнє середовище (просторово-фізичне) для дітей з ООП молодшого шкільного віку.

19. Розкрийте завдання та функції команди психолого-педагогічного супроводу.
20. Означте склад команди психолого-педагогічного супроводу.
21. Схарактеризуйте особливості організації роботи команди психолого-педагогічного супроводу.
22. Схарактеризуйте індивідуальну програму розвитку дитини з ООП.
23. Означте алгоритм розробки індивідуальної програми розвитку дитини з ООП.
24. Схарактеризуйте моніторинг індивідуальної програми розвитку дитини з ООП.
25. Означте відмінності індивідуального навчального плану та програму розвитку дитини з ООП.
26. Які приклади технологій подолання навчальних і поведінкових труднощів Ви можете назвати?
27. Наведіть приклади технологій адаптації освітнього середовища.
28. Які соціально-педагогічні технології на вашу думку впливають на успішність діяльності інклюзивного освітнього закладу.
29. Які форми і методи роботи на вашу думку ефективно впливають на освітньо-виховний процес інклюзивного освітнього закладу.
30. Розкрийте зміст професійної діяльності соціального педагога у сфері інклюзивного навчання.
31. Розкрийте завдання професійної діяльності соціального педагога у сфері інклюзивного навчання.
32. Визначте роль інклюзивної освіти в створенні рівних можливостей для всіх громадян
33. Розкрийте роль інклюзивної освіти у створенні безбар'єрного суспільства.
34. Визначте важливість розвитку комунікаційних навичок для взаємодії з учнями з різними потребами.

35. Розкрийте практичні аспекти роботи з емпатією та взаєморозумінням в інклюзивному середовищі.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агенство «Україна», 2019. 300 с.
2. Сергійчук О.М., Багно Ю.М., Плужник О.В. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / за ред. О.М. Сергійчук. Переяслав : Видавництво, 2020. 224 с.
3. Середа І. В. Спеціальна педагогіка з основами спеціальної дидактики: Навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів з курсу. Частина І / І. В. Середа, В. А. Кисличенко. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2020. 164 с.
4. Середа І. В. Спеціальна педагогіка з основами спеціальної дидактики: Навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів з курсу. Частина II / І. В. Середа, В. А. Кисличенко. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2021. 198 с.

Допоміжна

1. Віцукаєва К. М., Леонова В.І. Експериментальна програма щодо соціально-педагогічної адаптації учнів з особливими потребами в шкільному середовищі. *Інноваційна педагогіка* : науковий журнал. Одеса : «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій», 2021. Вип. 32. Том 1. С. 179–184.
2. Віцукаєва К. М., Лісничий Є. А. Особливості профілактики соціальної ізоляції дітей з особливими потребами *Сучасний стан та перспективи розвитку науки, освіти, технологій та суспільства* : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Кременчук, 9 лютого 2023 р.) : у 3 ч. Кременчук : ЦФЕНД, 2023. Ч. 1. С. 51-53.
3. Віцукаєва К.М. Діагностика та формування толерантного ставлення до дітей молодшого шкільного віку з особливими потребами *Засоби і прийоми, які сприяють розвитку й комунікації педагогів та дітей з особливими освітніми потребами* : матеріали всеукраїнського науково-

педагогічного підвищення кваліфікації, 30 січня – 12 березня 2023. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. С. 23-25.

4. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Педагогічні технології інклюзивного навчання. Харків: Ранок, ВГ «Кенгуру», 2018. 160 с.

5. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Путівник для педагогів та батьків дітей з особливими потребами. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі : початкова ланка. Харків : Ранок, ВГ «Кенгуру», 2018. 112 с.

6. Колупаєва А.А. Методологічні та стратегічні виміри освіти дітей з особливими потребами у контексті освітнього реформування. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2018 №1(85). С.7.

7. Колупаєва А.А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. А. А. Колупаєва, О. М. Таранченко. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.

8. Марчинчук О.В. Підготовка фахівців зі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 420 с.

9. Методичні рекомендації для Інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі / Укл. Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Набоченко О.О. та ін. Інститут спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка, 2021. 200 с.

10. Організація першого рівня підтримки для дитини в закладі загальної середньої освіти : навчально-методичний посібник / КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР ; за ред. О. С. Голентовської. Житомир : КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР, 2022. 127 с.

11. Шевців З.М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник. Видання 2е, виправлене, доповнене. Львів : «Новий світ – 2000», 2019. 264 с.

12. Як написати успішне есе : Методичні рекомендації до написання есе Укл. Шендеровський К.С.

URL : <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=book.index&book=46>

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL : <http://www.mon.gov.ua>
2. Міністерство соціальної політики України. URL: <http://www.msp.gov.ua>.
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: офіційний сайт. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт. URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
5. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>
6. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#n10>
7. Комунікаційна стратегія з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року URL : <https://minjust.gov.ua/files/general/2021/11/30/20211130144151-90.pdf>
8. Довідник безбар'єрності URL : <https://bf.in.ua/>